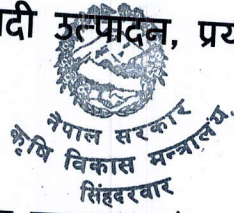

जैविक तथा वानस्पतिक विषादी उत्पादन, प्रयोग तथा अनुदान निर्देशिका २०७४

प्रस्तावना

बाली विरुद्धाह र उत्पादन र उत्पादन उपरान्त समेत अनेकन रोग कीरा लगायतका शत्रुहरुले आक्रमण गरेर उल्लेख्य क्षती पुर्याउँदै आई रहेको छ । बाली शत्रुबाट हुने क्षती व्यवस्थापन गर्न, मानव स्वास्थ्य, पशु स्वास्थ्य र घरेलु कीराहरु नियन्त्रण गर्न रासायनिक बिषादिहरुको प्रयोग गरिन्छ । रासायनिक विषादिको प्रयोगले मानव स्वास्थ्य, जीवजन्तु र वातावरणमा अल्पकालिन र दीर्घकालिन रुपमा बिभिन्न नकारात्मक असर पार्दछ । रासायनिक बिषादिको प्रयोगलाई व्यवस्थित गर्न जीवनाशक बिषादी ऐन २०४८ जारी गरी लागु गरिएको छ भने बाली उत्पादनमा रासायनिक विषादिको बिकल्पलाई प्रवर्द्धन गर्न राष्ट्रिय कार्यक्रमको रुपमा एकिकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई अवलम्बन गरिएको छ । यद्यपि रासायनिक बिषादिको बिकल्पमा जैबिक र बानस्पतिक बिषादिको उत्पादन, प्रयोग र उपलब्धता सुलभ रुपमा हुन नसकी रहेको अवस्था छ । अतः बाली संरक्षणका प्रभावकारी र बातावरण मैत्री प्रविधिहरुको बिकास र अवलम्बनमा नीजि क्षेत्रलाई प्रेरित गरेर सुरक्षित बिषादिको उपलब्धता र प्रयोग बृद्धि गरी दीगो र सुरक्षित कृषि बिकासलाई टेवा पुर्याउनु अति आवश्यक देखिएकोले जीवनाशक बिषादी नियमावली २०५० को दफा २० ले गरेको व्यवस्था अनुसार कृषि बिकास मन्त्रालयबाट यो निर्देशिका जारी गरिएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

(क) यो निर्देशिकाको नाम "जैविक तथा वानस्पतिक विषादी उत्पादन, प्रयोग तथा अनुदान निर्देशिका, २०७४" रहेको छ ।

ख) यो निर्देशिका स्वीकृत भएको मितिबाट प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यो निर्देशिकामा:-

क) "जैविक तथा बानस्पतिक विषादी" भन्नाले शत्रुजीव आकर्षण गर्न, भगाउन तथा मार्न कृषि, पशुस्वास्थ्य, जनस्वास्थ्य, रेशम, मौरी, च्याउ, काष्ठ पैदावार घरायसी प्रयोजनकालागि प्रयोग गरिने वानस्पतिक तथा जैविक श्रोतबाट उत्पादित ठोस, ग्यास वा तरल पदार्थलाई जनाउँछ ।

26/11/2024

1.1.1

1.1.1

1.1.1

सचिव

- ख) "समिति" भन्नाले यसै निर्देशिकाको परिच्छेद-२ बमोजिम गठित समिति जनाउँछ ।
- ग) "उप-समिति" भन्नाले यसै निर्देशिकाको परिच्छेद-२ बमोजिम गठित उप-समितिलाई जनाउँछ ।
- घ) "निर्देशनालय" भन्नाले वाली संरक्षण निर्देशनालयलाई सम्झनु पर्दछ ।
- ङ) "सचिवालय" भन्नाले वाली संरक्षण निर्देशनालय, विषादी पञ्जिकरण तथा व्यवस्थापन शाखा र सम्बन्धीत जिल्ला कृषि विकास कार्यालयलाई सम्झनु पर्दछ ।
- च) "शाखा" भन्नाले विषादी पञ्जिकरण तथा व्यवस्थापन शाखालाई सम्झनु पर्दछ ।
- छ) "मन्त्रालय" भन्नाले कृषि विकास मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्दछ ।

३. उद्देश्य:

- क) जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको उपलब्धता बृद्धि गर्नु ।
- ख) जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको उत्पादन र प्रयोगमा नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गर्नु ।
- ग) रासायनिक विषादीको विकल्पमा सुरक्षित विषादीको प्रवर्द्धन गर्नु ।

परिच्छेद-२

समितिको व्यवस्था

४. जैविक तथा वानस्पतिक विषादी समितिको गठन :- जैविक तथा वानस्पतिक विषादी उत्पादन, प्रयोग तथा अनुदान सम्बन्धी कार्ययोजना, गुणस्तर परिक्षण तथा अनुदान सम्बन्धी कार्यहरु गर्न निम्नानुसारका पदाधिकारीहरु सम्मिलित समितिको गठन गरिने छ ।

- क) सचिव, कृषि विकास मन्त्रालय - अध्यक्ष
- ख) सह-सचिव, अर्थ मन्त्रालय - सदस्य
- ग) सह-सचिव, लैङ्गिक समता तथा वातावरण महाशाखा, कृषि विकास मन्त्रालय - सदस्य
- घ) महानिर्देशक, कृषि विभाग - सदस्य
- ङ) कार्यकारी निर्देशक, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद - सदस्य

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

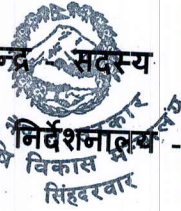
[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
सचिव

च) कार्यकारी प्रमुख, कृषि उद्यम केन्द्र - सदस्य

छ) कार्यक्रम निर्देशक, बाली संरक्षण निर्देशनालय - सदस्य सचिव

५. समितिको काम कर्तव्य र अधिकार : समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

क) प्रभावकारी जैविक तथा वानस्पतिक बिषादिको व्यावसायिक उत्पादन, परिक्षण, तथा प्रयोगमा प्रोत्साहन गर्न सहूलियतका व्यवस्थाहरु गर्ने ।

ख) उत्पादक कम्पनी/संस्था/व्यक्तिले पेश गरेको परिक्षण प्रतिवेदन र औचित्यको आधारमा मेशिनरी औजार र कच्चा पदार्थमा बढिमा ५० प्रतिशतसम्म अनुदान उपलब्ध गराउने ।

ग) कृषकलाई उपलब्ध गराउने अनुदानको सिमा र प्रतिशत तोक्ने ।

घ) ढुवानी अनुदानको सिमा तोक्ने ।

ङ) प्राविधिक उप-समितिको सिफारिसमा जैविक तथा वानस्पतिक बिषादीको सुचि थप, घट वा गुणस्तर गुणस्तर र स्वरूप (Formulation) तोक्ने तथा आवश्यक फर्मेटहरु निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

च) समितिले जैबिक तथा वानस्पतिक बिषादिहरुको मातृ श्रोत (Mother Culture) लगायतका उत्पादन प्रमाणित गर्न आवश्यकता अनुसार निकाय, संस्था तथा व्यक्तिलाई तोक्न सक्नेछ ।

६. जैविक तथा वानस्पतिक बिषादी प्रवर्द्धन केन्द्रीय प्राविधिक उप-समिति :

क) महानिर्देशक, कृषि विभाग - अध्यक्ष

ख) महानिर्देशक, वातावरण बिभाग - सदस्य

ग) प्रमुख वाली रोग विज्ञान महाशाखा, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद - सदस्य

घ) प्रमुख, कीट विज्ञान महाशाखा, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद - सदस्य

ङ) प्रमुख, बाली विज्ञान महाशाखा, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद - सदस्य

च) प्रमुख, कृषि, वातावरण तथा जैबिक विविधता शाखा, कृ.बि.म. - सदस्य

छ) ब.बा.सं.अ. बाली संरक्षण निर्देशनालय - सदस्य

ज) प्रतिनिधि, जैबिक तथा वानस्पतिक बिषादिको क्षेत्रमा कार्य गर्ने गै.स.स.- सदस्य

झ) प्रतिनिधि, पेष्टिसाईड एशोसियेसन अफ नेपाल - सदस्य

ञ) रजिष्ट्रार, विषादी पञ्जिकरण तथा व्यवस्थापन शाखा - सदस्य सचिव

७. उप-समितिको काम कर्तव्य र अधिकार :

क) उत्पादक कम्पनी/संस्था/व्यक्तिले पेश गरेको कागजातको आधारमा उक्त विषादीहरू उपयुक्त हुने नहुने अध्ययन गर्ने, गराउने ।

ख) विषादीहरूको परिक्षण गराउने ।

ग) विषादीको गुणस्तर कायम गराउने ।

घ) विषादी उत्पादन स्थलको अनुगमन गर्ने ।

ङ) विषादीको प्रयोग र प्रभावकारीता वारे अनुगमन गर्ने, प्रतिवेदन लिने ।

च) विषादीको उत्पादन, प्रयोग संबन्धि प्राबिधिक निर्देशिका वनाउने ।

८. जिल्ला स्तरीय जैविक तथा वानस्पतिक विषादी प्रवर्द्धन उप-समिति :

क) प्रमुख जिल्ला अधिकारी - अध्यक्ष

ख) स्थानीय विकास अधिकारी - सदस्य

ग) वाली संरक्षण अधिकृत - सदस्य

घ) प्रमुख, कृषि सामाग्री कम्पनी लिमिटेड - सदस्य

ङ) विषादी खुद्रा बिक्रेता प्रतिनिधि - सदस्य

च) कृषक समुह/सहकारी संस्थाका महिला प्रतिनिधि - सदस्य

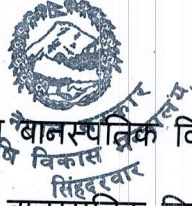
छ) कृषक समुह/सहकारी संस्थाका पुरुष प्रतिनिधि - सदस्य

ज) जिल्ला आई.पि.एम. कृषक समन्वय समिति प्रतिनिधि - सदस्य

झ) वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत- सदस्य सचिव

सचिव

९. उप-समितिको काम कर्तव्य र अधिकार :

- क) जिल्लामा आवश्यक पर्ने जैविक तथा वानस्पतिक विषादीहरूको प्रक्षेपण गर्ने ।
- ख) जिल्लामा आवश्यक पर्ने जैविक तथा वानस्पतिक विषादीहरूको आपूर्ति व्यवस्था गर्ने ।
- ग) जिल्ला स्तरका जैविक तथा वानस्पतिक विषादी विक्रेताहरूको सूचि समय समयमा प्रकाशन गर्ने ।
- घ) जैविक तथा वानस्पतिक विषादीहरूको आपूर्ति तथा विक्रि वितरणको अनुगमन, निरिक्षण तथा रिपोर्टिङ्ग गर्ने ।
- ङ) जिल्लामा जैविक तथा वानस्पतिक विषादीहरूको उत्पादकलाई अनुदानको लागि सिफारिस गर्ने ।
- च) कृषकहरूलाई आवश्यक पर्ने जैविक तथा वानस्पतिक विषादीहरूको अनुदानमा उपलब्ध गराउने ।
- छ) उद्योगहरूबाट उत्पादित जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको परिमाणको खपतको आधारमा थप किस्ताको लागि केन्द्रिय समितिमा सिफारिस गर्ने ।
- ज) जिल्लामा अनुदानित जैविक तथा वानस्पतिक विषादीहरूको समेत खपत बढाउन प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।
- झ) स्थानीय तहमा जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको उपयोग, प्रभावकारीता वारे अध्ययन गर्ने, अभिलेख राख्ने तथा प्राबिधिक उप-समितिमा प्रतिवेदन गर्ने ।

१०. समिति तथा उप-समितिको बैठक तथा कार्य संचालन सम्बन्धी व्यवस्था:

- क) समिति तथा उप-समितिको बैठक अध्यक्षको परामर्शमा सदस्य सचिवले स्थान मिति तोकी बोलाउने छ ।
- ख) सम्पूर्ण सदस्य संख्याको ५१ प्रतिशत संख्यालाई बैठकको लागि गणपुरक संख्या मानिनेछ ।
- ग) बैठकको निर्णय अध्यक्षले प्रमाणित गर्नेछ ।
- घ) समिति, उप-समितिहरूले आवश्यकतानुसार विज्ञ प्रतिनिधि आमन्त्रण गर्ने सक्नेछ ।
- ङ) समितिको बैठक संचालन खर्च तथा अन्य सहूलियत नियमानुसार हुनेछ ।

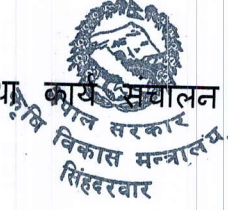
[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
सचिव

च) सचिवालयहरूले बैठक तथा कार्यसभालेन संबन्धि कार्यक्रम वजेट आफ्नो नियमित कार्यक्रममा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

११. निर्देशिकाको व्यवस्था :

क) जैविक तथा बानस्पतिक विषादीको खुद्रा विक्रेता इजाजतपत्र तथा संश्लेषणकर्ता इजाजतपत्र क्रमशः अनुसुचि १ र ३ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

ख) अनुदान वितरण सम्बन्धी निर्देशिकामा भएको व्यवस्था अपूर्ण भएमा दफा ४ अनुसार गठीत समितिको निर्णय अनुसार हुनेछ ।

परिच्छेद ३

उत्पादन अनुदान व्यवस्था

१२. उत्पादन अनुदान संबन्धि व्यवस्था :

क) जैबिक तथा बानस्पतिक बिषादि उत्पादक कर्ता कंपनी, संस्था, व्यक्तिले नियमानुसारको अनुदानको माग गर्दा, जीवनाशक बिषादि ऐन २०४८ एवम जीवनाशक बिषादि नियमावली २०५० (शंशोधन सहित) र वातावरण संरक्षण ऐन २०५३ ले तोकेको व्यवस्था अनुसारका प्रकृया पुरा गरेको हुनु पर्नेछ ।

ख) जैबिक तथा बानस्पतिक बिषादिको उत्पादनको लागि व्यवस्था गरिएको अनुदानको रकम कृषि बिकास मन्त्रालयले एकमुष्ठ रुपमा जैबिक तथा बानस्पतिक बिषादी समितिको सचिवालयमा उपलब्ध गराउनेछ ।

ग) अनुदानको लागि प्रस्तावहरूको छनौट तथा अनुदान उपलब्ध गराउने प्रकृया सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावलि २०६४ वमोजिम हुनेछ ।

१३. उत्पादन अनुदान लिने प्रकृया:

क) जैबिक तथा वानस्पतिक बिषादि उत्पादकलाई उत्पादन प्रयोजनका लागि आवश्यक औजार/उपकरण, सामाग्री आदिको खरिदमा तोकिए बमोजिमको अनुदान उपलब्ध गराउन अनुदान प्राप्त

सचिव

गर्न प्रस्ताव पेश गर्न चाहने उत्पादक कर्ता कम्पनी, संस्था, व्यक्तिले जिल्ला स्तरीय जैविक तथा वानस्पतिक विषादी प्रवद्धन उप-समितिको शिफारिस सहित जैविक तथा वानस्पतिक विषादी समितिको सचिवालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

ख) प्रस्ताव पेश गर्दा अनुसूची ५ बमोजिमको ढाचाँमा प्राविधिक प्रस्ताव तयार गरी पेश गर्नु पर्नेछ । आर्थिक प्रस्तावको हकमा संस्थाले गर्न चाहेको कार्य प्रकृति अनुरूप पेश गर्नु पर्नेछ ।

ग) उत्पादक संस्था तथा निजी फर्म प्रचलित ऐन बमोजिम सम्बन्धित निकायमा दर्ता भएको हुनु पर्नेछ ।

घ) संस्थाको हकमा वार्षिक साधारण सभावाट निर्णय गरी वा वार्षिक साधारण सभावाट अनुमोदन गराउने गरी कार्य समितिको बैठकले जैविक तथा वानस्पतिक विषादी उत्पादन गर्ने निर्णय गरेको हुनु पर्नेछ ।

ङ) प्रस्ताविक उत्पादन गर्ने स्थलमा आवश्यक पूर्वाधार जस्तै: सडक, विद्युत, पानी, भवनको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

च) संस्था वा फर्मसंग कम्तिमा उत्पादन गर्न वा विस्तार गर्न माग गरिएको अनुदान रकम वरावरको भौतिक सम्पति वा नगद बैंक मौज्जात रहेको हुनु पर्नेछ ।

छ) एक वा एक भन्दा वढि संस्थाहरु मिलेर स्थापना एवं संचालन गर्न सक्नेछन् । एक भन्दा वढि संस्थाहरु मिलेर स्थापना वा संचालन गर्ने भएमा संबन्धित संस्थाको संचालक समितिको निर्णय र उनीहरु वीचको करारनामा पेश भएको हुनु पर्नेछ ।

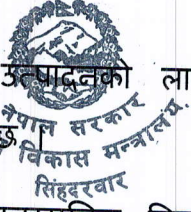
ज) ग्रामिण तथा दुर्गम क्षेत्रमा स्थापना गरिने प्रस्तावलाई अनुदान उपलब्ध गराउन प्राथमिकता दिइने छ ।

झ) एक संस्था वा फर्मले एक भन्दा वढि प्रस्ताव पेश गर्न पाइने छैन । पेश गरेमा स्वतः रद्द गरिने छ ।

१४. जैविक तथा वानस्पतिक विषादी उत्पादनकर्ताको दायित्व र कर्तव्य :

क) अनुदान प्राप्तीको उत्पादन गरिने जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको लागि मातृ श्रोत स्वदेशीय हुनु पर्नेछ ।

सचिव

- ख) जैविक तथा वानस्पतिक विषादी उत्पादनको लागि आवश्यक कच्चा पदार्थको व्यवस्था वातावरणीय दुष्प्रभाव नहुने प्रकारले गर्नु पर्नेछ ।
- ग) अनुदान प्राप्त गरी जैविक तथा वानस्पतिक विषादी उत्पादनको कारखाना स्थापना गर्ने उत्पादनकर्ताले उत्पादन शुरु गरेको प्रमाण जिल्लास्तरीय जैविक तथा वानस्पतिक विषादी प्रवर्द्धन उपसमितिमा प्रमाण पेश भए पश्चात अन्तिम किस्ता उपलब्ध गराइने छ ।
- घ) उत्पादित जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको प्रयोगले लक्षित नगरिएको जिवमा नोक्सानी नपुर्याउने हुनुपर्दछ ।
- ङ) उत्पादित जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको प्रयोगले वाली बिरुवामा नोक्सानी हुन गएमा संबन्धित पक्षले जिल्ला स्तरीय उप-समितिमा निवेदन दिनु पर्नेछ र उक्त उप-समितिले नोक्सानीको परिक्षण गरी केन्द्रिय प्राबिधिक उप-समितिमा परिक्षणको प्रतिवेदन र आफ्नो राय सहित क्षतिपुर्तिको सिफारिस गर्नेछ । केन्द्रीय प्राबिधिक उप-समितिको निर्णय अनुसार पिडितलाई क्षतीपूर्ति दिनु पर्नेछ ।
- च) उत्पादकले अनुसुचि ३ अनुसार इजाजत-पत्र लिनु पर्नेछ र अनुदानमा उत्पादित जैविक तथा वानस्पतिक विषादीहरूको विक्री वितरण स्वयंमले गर्नु पर्नेछ ।
- छ) उत्पादित जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको प्रयोगले अन्य जलचर, स्थलचर तथा वातावरणीय प्रदुषण नपुर्याउने हुनुपर्दछ ।
- ज) उत्पादकले जैबिक तथा वानस्पतिक विषादि उत्पादन गर्दा अनुसुचि ४ अनुसारको गुणस्तर कायम गरी उत्पादन गर्नु पर्नेछ ।
- झ) उत्पादित जैबिक तथा वानस्पतिक विषादीहरू नियमानुसार पञ्जिकृत गरिएको हुनु पर्नेछ ।

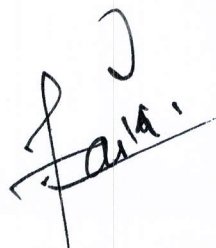
परिच्छेद ४

विक्री वितरण तथा प्रयोगकर्ता अनुदान व्यवस्था

१५ विक्री वितरण तथा प्रयोगकर्ता अनुदान संबन्धि व्यवस्था :

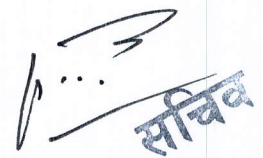
क) जैबिक तथा वानस्पतिक विषादि विक्री तथा प्रयोगकर्ता कंपनी, संस्था, व्यक्तिले नियमानुसारको अनुदानको माग गर्दा, जीवनाशक विषादि ऐन २०४८ एवम जीवनाशक विषादि नियमावली २०५०

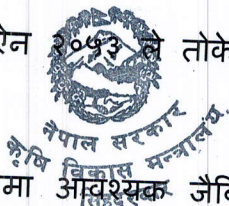

सचिव

(शंशोधन सहित) र वातावरण संरक्षण ऐन २०५३ ले तोकेको व्यवस्था अनुसारका प्रकृया पुरा गरेको हुनु पर्नेछ ।

ख) जिल्लास्तरीय उप-समितिले जिल्लामा आवश्यक जैविक तथा वानस्पतिक बिषादिको परिमाण प्रक्षेपण गरी समितिको सचिवालयमा पठाएको माग र औचित्यताको आधारमा समितिले आवश्यक अनुदानको रकम कृषि विकास मन्त्रालयमा माग गर्नेछ ।

ग) जैविक तथा वानस्पतिक बिषादिको प्रयोग एवम प्रवद्धनको लागि व्यवस्था गरिएको अनुदानको रकम कृषि विकास मन्त्रालयले एकमुष्ट रूपमा जैविक तथा वानस्पतिक बिषादी सचिवालयमा उपलब्ध गराउनेछ ।

घ) जैविक तथा वानस्पतिक बिषादि विक्री वितरक तथा प्रयोगकर्तालाई विक्री/प्रयोग प्रयोजनका लागि आवश्यक औजार/उपकरण, सामाग्री आदिको खरिदमा तोकिए बमोजिमको अनुदान उपलब्ध गराउन जिल्लास्तरीय समितिमा माग गर्ने सो समितिले आवश्यक अध्ययन गरी जैविक तथा वानस्पतिक बिषादि प्राबिधिक उप-समितिमा सिफारिस गर्ने, प्राबिधिक उप-समितिले उपयुक्तता र औचित्यता मुल्याङ्कन गरी समितिमा पेश गर्नेछ ।

ङ) जिल्लास्तरीय उप-समितिलाई प्राप्त अनुदान सहायता माग र औचित्यताको आधारमा उत्पादक, कृषक, कृषक समुह/कृषि सहकारीहरूलाई सचिवालयले उपलब्ध गराउनेछ ।

१६. जैविक तथा वानस्पतिक बिषादी प्रयोगकर्ता तथा बिक्रेताको दायित्व र कर्तव्य :

क) अनुदान प्राप्तीको लागि मातृ श्रोत स्वदेशीय भएको उत्पादन हुनु पर्नेछ ।

ख) बिक्रेताले जैविक तथा वानस्पतिक बिषादीको कम्तिमा ५० प्रतिशत विक्री वितरण भएको प्रमाण जिल्ला स्तरीय समितिमा पेश भए पश्चात थप किस्ता उपलब्ध गराइने छ ।

ग) बिक्रेताहरूले अनुसुचि १ अनुसारको अनुमतिपत्र लिएर मात्र कारोवार गर्नु पर्नेछ र अनुसुचि २ अनुसारको फर्मेटमा बिक्री बितरणको बिबरण भरी नियमित रूपमा जिल्लास्तरीय उप-समितिमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद - ५
नेपाल सरकार
अनुगमन निरीक्षण:
सिंहदरवार

१७. अनुगमन निरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था:

क) जिल्ला स्तरीय उप-समितिले अनुदानित जैविक तथा वानस्पतिक विषादीहरूको लक्षित समुहमा उपलब्ध भए नभएको, सो को प्रयोग भए नभएको वा कुन रूपमा भएको छ, त्यसको प्रभाव कस्तो देखिएको छ अनुगमन गरी सो को प्रतिवेदन चौमासिक रूपमा बिषादी पञ्जिकरण तथा व्यवस्थापन शाखा, बाली संरक्षण निर्देशनालय र कृषि विकास मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

ख) अनुदानित जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको उद्देश्य अनुसार उपयोग भए नभएको बारे समिति, उप-समितिहरू, बाली संरक्षण निर्देशनालय, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, बिषादि पञ्जिकरण तथा व्यवस्थापन शाखा, क्षेत्रीय बाली संरक्षण प्रयोगशाला, जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले आवश्यकता अनुसार अनुगमन निरीक्षण गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद - ६

विविध

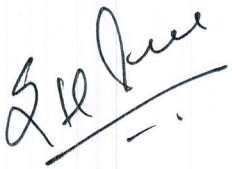
१८. गुनासो तथा उजुरी सुन्न सक्ने:

क) जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको अनुदान सम्बन्धमा भएका गुनासा सम्बन्धित जिल्ला स्तरीय उप-समितिले सुन्नेछ र आवश्यक छानविन गरी निर्णय दिनेछ ।

ख) उप-समितिको निर्णयमा चित नवुझेमा माथिल्लो समितिमा पुनरावेदन गर्न सकिनेछ ।

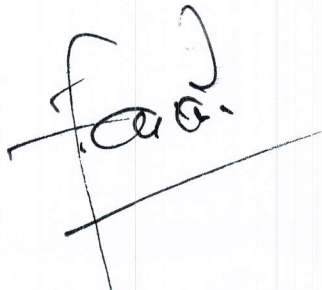
१९. खारेजी तथा संशोधन:

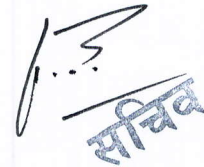
नेपाल सरकारले आवश्यकता अनुसार यो निर्देशिकामा संशोधन तथा खारेजी गर्न सक्नेछ ।

सचिव

अनुसूची १

(दफा ११, खण्ड "क", दफा १६ खण्ड "ग" संग संवन्धित)

खुद्रा विक्रेता इजाजतपत्रको नमूना

नेपाल सरकार

Government of Nepal

कृषि विकास मन्त्रालय

Ministry of Agricultural development

फोटो

विषादी समिति

Pesticide Board

(Constituted Under Section 3 (1) of the Pesticide Act-2048)

विषादी खुद्रा विक्रेता इजाजतपत्र Pesticide RESELLER LICENCE

श्रीलाई

विषादी गोदाम "विषादीको सुरक्षित भण्डारण" सम्बन्धी विषादी समितिको मापदण्ड अनुरूप पाइएकोले उल्लेखित शर्त अन्तर्गत अन्तर्गत खुद्रा विक्री तथा भण्डारण गर्न यो इजाजत-पत्र प्रदान गरिएको छ ।

विषादीको सुरक्षित भण्डारण तथा प्रयोग सम्बन्धी प्रमाण-पत्र र परिचय-पत्र देहायका व्यक्ति (हरु) कम्पनीको तर्फबाट विषादी विषादी व्यवस्थापन र बिक्री वितरणमा संलग्न रहनेछन् ।

नाम : प्रमाण पत्र नं. : नाम : प्रमाण पत्र नं. :

नाम : प्रमाण पत्र नं. : The Pesticide Premises of
..... at

Comply with the pesticide Board's requirements on

THE SAFE STORAGE OF PESTICIDES

and are licensed to sell and store pesticides with subject to the mentioned conditions.
That the following person(S) with certificates in the **safe storage and Use of Pesticides** are associated with the management and sale of pesticides for the Company.

Name :

Cert No. :

Name :

Cert No. :

Name :

Cert No. :

इजाजतपत्र नं. : License No. :

जारीमिति: Date :

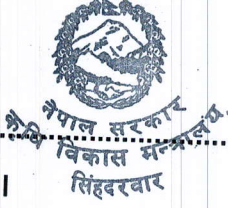
म्याद सकिने मिति: Date of Expiry:

The Pesticide Formulation Licence is hereby issued to

विषादी रजिष्टार

Registrar of Pesticide

सचिव

शर्तहरू:

- यो इजाजत-पत्र मिति सम्म वा विषादी समितिबाट अर्को व्यवस्था नभएसम्म बहाल रहने छ ।
- यो इजाजत-पत्रको स्विकृत भवन वा गोदाममा राख्नु पर्नेछ र जीवनाशक विषादी ऐन, २०४८, को दफा १३ बमोजिम नियुक्त विषादी निरीक्षक वा विषादी पञ्जिकरण कार्यालयद्वारा अधिकार प्रदत्त अन्य कुनै अधिकृतले खोजेमा उपलब्ध गराउनु पर्ने ।
- तालिम प्राप्त वा कुशल स्टाफको परिवर्तन हुदा सो को खबर विषादी पञ्जिकरण तथा व्यवस्थापन शाखालाई अविलम्ब उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- यो इजाजत-पत्रको मान्यता अवधि समाप्त भएको मितिले ३५ दिन भित्र इजाजत-पत्र लिँदा लाग्ने दस्तुर बमोजिमको नविकरण दस्तु समित दरखास्त दिई नविकरण गराउनु पर्नेछ । नवीकरण नगरिएका इजाजत-पत्र स्वतः बदर हुनेछ ।

Terms & Conditions

- This license is valid until or, unless otherwise revoked by the Pesticide Board.
- License shall be kept in the approved premises & shall be shown for inspection at the request or Pesticide inspector appointed under Section-13 of the pesticide Act, 2048 or any other officer authorized by the pesticide Registration and Management Division.
- Any change in the skilled staff named of the license be reported to the Pesticide Registration and Management Division.
- The license shall be required to have renewed by submitting an application this purpose upon payment of the renewal fee required for obtaining the license, with in 35 days after the termination of validity period of license under sub-rule (1) above. If the license is not renewed it shall ipsofacto be invalid.

नविकरण मिति	म्याद सकिने मिति	नविकरण गर्ने अधिकृतको सही	कार्यालयको छाप	कैफियत

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
सचिव

अनुसूचि २

दफा १६ खण्ड "ग" संग संवन्धित)

जैविक तथा गानस्पतिक विषादी विक्री वितरण सम्बन्धी विवरण

विक्रेताको नाम ठेगाना :

विकास मन्त्रालय

इजाजतिपत्र नं. :

अनुमानित विषादीको विक्री विवरण

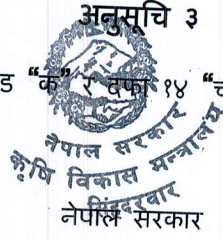
सि.नं.	कृषकको नाम	ठेगाना	विषादीको प्रकार			परिमाण	मिति	दस्तखत
			किटनाशक	दुशीनाशक	झारपात नाशक			

विक्रेताको दस्तखत

सचिव

अनुसूचि ३

(दफा ११ खण्ड "क" र दफा १४ "च" संग संवन्धित)

नेपाल सरकार
Government of Nepal
कृषि विकास मन्त्रालय

Ministry of Agricultural Development

विषादी समिति

Pesticide Board

Constituted under Section 3(i) of the Pesticide Act-2048 (1991)

विषादी संश्लेषण गर्ने इजाजतपत्र Pesticide FORMULATION LICENCE

श्री लाई

(कम्पनीको नाम र ठेगाना)

जीवनाशक विषादी ऐन, २०४८ र जीवनाशक विषादी नियमावली, २०५०

बमोजिम देहायका शर्तहरू पालना गर्ने गरी विषादी संश्लेषण गर्ने इजाजत प्रदान गरिएको छ ।

इजाजतपत्र नं.....

मिति

The Pesticide Formulation Licence is hereby issued to

.....

Subject to the conditions specified hereafter pursuant to

Pesticide Act, 2048 and Pesticide Rules, 2050

Licence No.....

Date.....

विषादी रजिष्टार

Registrar of Pesticide

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

शर्तहरू:

१. यो इजाजतपत्र जारी भएको मितिले ३ वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।
२. इजाजतपत्रको मान्यताको अवधि समाप्त भएको मितिले ३५ दिन भित्र इजाजतपत्र लिंदा लाग्ने दस्तुर बमोजिमको नविकरण दस्तुर सहित दरखास्त दिई नविकरण गराउनु पर्नेछ । नविकरण नगरिएमा इजाजतपत्र स्वतः बदर हुनेछ ।
३. यो इजाजतपत्र जीवनाशक विषादी ऐन, २०४८, को दफा १३ बमोजिम नियुक्त विषादी निरीक्षक वा विषादी पञ्जिकरण कार्यालयद्वारा अधिकार प्रदत्त अन्य कुनै अधिकृतले खोजेमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
४. वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ बमोजिम आवश्यक शर्तहरू पूरा गर्नुपर्नेछ ।
५. इजाजत प्राप्त व्यक्तिले पालना गर्नुपर्ने शर्तहरू पूरा गरेको नदेखिएमा वा जीवनाशक विषादी ऐन र जीवनाशक विषादी नियमावलीको विपरित कुनै काम गरेको पाइएमा विषादी समितिले यो इजाजतपत्र रद्द गर्न सक्नेछ ।

Terms & Conditions

1. The validity period of this licence shall be three years from the data of issue.
2. The licence shall be required to have renewed by submitting an application upon payment of the renewal fee as required for obtaining the licence, within 35 days after termination of the validity period of licence. If the licence is not renewed it shall automatically be invalid.
3. The licence shall be shown for inspection at the request of Pesticide Inspector appointed under section 13 of the Pesticide Act, 2048 of any other officer authorized by the Pesticide Registration Office.
4. The licence is subject to the conditions specified in Environment Protection Act, 2053 and the Environment Protection Rules, 2054.
5. The Pesticide Board may revoke the licence if the licence holder has not fulfilled the terms as well as the provisions of the Pesticide Act, 2048 and the Pesticide Rules, 2050.

अनुसुचि ४
दफा १४ खण्ड ११ संशोधन संस्थान
सिंहदरवार

जैविक विषादीको गुणस्तर देहाय अनुसार हुनेछ

जैविक विषादी	न्यूनतम सक्रिय तत्व प्रतिशत	जैविक विषादी	न्यूनतम सक्रिय तत्व प्रतिशत
ट्राइकोडर्मा भिरीडा (<i>Trichoderma viridi</i>)	१ % डव्लु पी (1% WP)	स्युडोमोनास फ्लुरोसियस (<i>Pseudomonas fluorescens</i>)	०.५% डव्लु पी = (0.5 % WP)
ट्राइकोडर्मा हार्जियारम - <i>Trichoderma harziarum</i>	१ % डव्लु पी (1% WP)	व्यासीलस थुरजेन्सीस (<i>Bacillus thuringensis</i>)	३२००० IU/mg (32000 IU/mg)
मेटारीजम एनिसोपेली (<i>Metarhizium anisopliae</i>)	२ bil.spores/g	व्यासीलस सबटाइलीसी (<i>Bacillus subtilis</i>)	२ bil.CFU/g (2 bil.CFU/g)
भर्टीसीलीयम लेकानी (<i>Verticillium lecani</i>)	१.१५% डव्लु पी (1.15 % WP)	व्यासीलस मेगाटेरेम (<i>Bacillus megaterium</i>)	३२००० IU/mg (32000 IU/mg)
ब्युभेरीया व्यासीयाना (<i>Buveria basiana</i>)	१.१५% डव्लु पी (1.15 % WP)	न्युक्लियर पोलीहेड्रोसिसभाइरस (Nuclear Polyhedrosis Virus)	२०० Pn OI (200 LE)/२.० AS
फ्युजारियम पोलीफेराटम (<i>Fusarium polyferatum</i>)	२५% इ.सि. (25 % EC)	स्युडोमोनास फ्लुरेसेन्स (<i>Pseudomonas fluorescens</i>)	१ % डव्लु पी
Entomopathogenic Nematodes (<i>Steinernema spp, Heterorhabditis spp</i>)	1x10 ⁹ POB/ml/min		

वनस्पतिजन्य विषादी (साधारण नाम) को गुणस्तर देहाय बमोजिम हुनेछ

वानस्पतिजन्य विषादी न्यूनतम सक्रिय तत्व प्रतिशत

एजाडिरक्टा इन्डिका (*Azadirachta indica*) ०.०३%

तथा वनस्पतिजन्य अन्य

यौनजन्य कीरा आकर्षक+विकर्षक पदार्थ

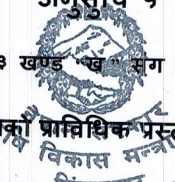
क्यूलियर (Culure)
पि.टि:एम.ल्युर (PTM lure)
कम्पोजीट ल्युर (Composite lure)
हेली ल्युर (Helilure) आदी
परभक्षी तथा परजीवी जीवहरूको उत्पादन

डि.वि.एम (DBM lure)
मिथायल युजिनल (Methyle euginol)
स्पोडो ल्युर (Spodolure)
टुटा ल्युर (Tuta lure)

अनुसुचि ५

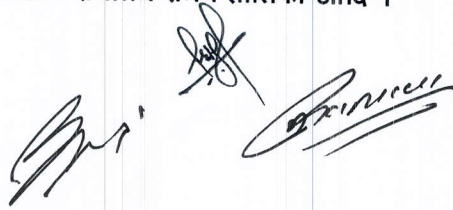
दफा १३ खण्ड "ख" सँग संबन्धित

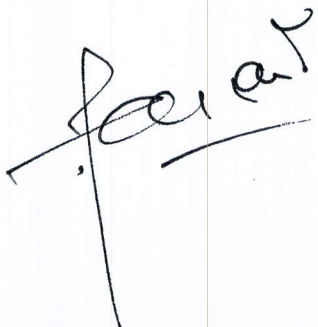
परियोजनाको प्राविधिक प्रस्ताविको ढाँचा

- १ प्रस्तावकको विवरण: संस्था वा फर्मको विवरण, दर्ता प्रमाण पत्र, सम्बन्धित क्षेत्रमा कार्य अनुभव, मानव संसाधन स्थिति, आर्थिक स्थिति, व्यवस्थापकिय क्षमता आदि ।
- २ प्रस्तावना विवरण: उत्पादन गर्ने जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको विवरण, मातृ श्रोत, उत्पादन प्रविधि, कच्चा पदार्थ तथा उत्पादन सामाग्रीको उपलब्धता, उत्पादित वस्तुको विक्रि वितरणको निश्चितता तथा यथेष्टता, प्रस्तावित स्थलको विवरण, प्रस्तावित स्थल सम्म सडक, विजुली, पानी आदिको स्थिति, आयोजनावाट हुन सक्ने प्रतिफल आदि ।
- ३ वातावरणीय अवस्था: वातावरण मैत्री, वातावरणीय असर कमगर्न अवलम्बन गरिने उपायहरु, कामदार र समुदायको सुरक्षाका उपायहरु, दिगो पना, समुदायमा पर्ने सकारात्मक तथा नकारात्मक असर आदि ।
- ४ सामाजिक समावेशीकरण: महिला सहभागिता, वहिस्करणमा परेकाहरुको सहभागिता, समावेशीको लागि गरिने कार्यहरु आदि ।
- ५ आय व्यय व्यवस्थापन: आम्दानीका अन्य श्रोत, पूजीगत तथा संचालन खर्चको व्यवस्था गर्ने सोच, आम्दानीका श्रोतका पुष्टाईका आधारहरु, वार्षिक अनुमानित खर्च तथा अनुमानित आम्दानी, मुल्य निर्धारण प्रकृया, विक्री वितरणको लागि गरिने योजना आदि ।
- ६ वार्षिक कार्य तालिका: प्रस्तावना अनुरूप कार्यक्रम संचालन समय तालिका आदि ।

T...
सचिव